

Rapport

efter kvalitetsgranskning av Läsundervisningen
inom ämnet svenska för årskurs 7–9 i
Gudhemsskolan i Falköpings kommun

Innehåll

Inledning

Resultat

Allmänna undervisningskvaliteter

Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

Bakgrundsuppgifter om Gudhemsskolan

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av läsundervisningen inom svenska för årskurs 7–9 under våren 2011. Granskningen av Gudhemsskolan i Falköpings kommun ingår i detta projekt.

Skolinspektionen har besökt och kommer att besöka skolor under våren och hösten 2011. Under denna period sker omfattande förändringar av regelverket på skolområdet. Utgångspunkten för Skolinspektionens granskning kommer att vara densamma oavsett om besöken sker på våren eller hösten, men bedömningarna kommer att göras utifrån olika regelverk. Redovisningen består av två delar en som belyser allmänna undervisningskvaliteter och en som belyser ämnesspecifika undervisningskvaliteter. Frågeställningar och metod redovisas i slutet av denna rapport under rubriken Syfte och frågeställningar.

Skolinspektionen kommer vid sina bedömningar att utgå från skollagen (2010:800) och därtill hörande författningar, bland annat skolförordningen (2011:185) och förordningen om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37). Förordningen om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 1994:1) samt förordningen om kursplaner för grundskolan (SKOLFS 2000:135) ska under läsåret 2011/12 fortsätta att gälla för elever i årskurs 9 i grundskolan. Därmed utgår kvalitetsgranskningen från dessa författningar när det gäller årskurs 9.

Gudhemsskolan besöktes den 26–29 april 2011. Ansvariga inspektörer har varit Ulla-Britt Norin och Liselotte Hakeberg. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens

Rapport

2011-11-16

2 (18)

Dnr 40-2011:1833

resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av läsundervisningen inom ämnet svenska för årskurs 7–9 genomförs i sammanlagt 30 kommunala och 10 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen av läsundervisningen inom ämnet svenska för årskurs 7–9 är genomförd redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. De skolor som ingått i granskningen bildar en referensram och ger en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Vid Gudhemsskolan observerades 6 lektioner. Varje observerad lektion bedömdes utifrån flera olika aspekter av kvaliteten på läsundervisningen. För varje aspekt finns en eller flera bakomliggande indikatorer vilka konkretiseras i ett observationsschema i form av goda exempel. Bedömningen av varje aspekt är ett medelvärde av bedömningen av aspektens indikatorer, dvs. av de som varit möjliga att observera under den aktuella lektionen.

Indikatorerna bedömdes på en skala 1-4:

1=huvudsakligen svag

2=fler svaga än starka sidor

3=fler starka än svaga sidor

4=huvudsakligen stark

Om ingen indikator för en aspekt kunde observeras bedömdes inte heller den aktuella aspekten.

I denna rapport redovisas bedömningarna av lektionerna med hjälp av grafer. Där presenteras lektionerna horisontellt och bedömningarna vertikalt. Prickarna markerar den genomsnittsbetyg som varje lektion fick. Varje graf kompletteras också av en beskrivande text. Lektionerna i graferna är redovisade i en slumpmässig följd i respektive graf.

Resultat

Vid Gudhemsskolan upprättas ingen sammanställning över elevernas resultat i samtliga ämnen och en dokumenterad analys över de resultat som skolan uppnår saknas. Uppföljning av elevernas läsförståelse är inte gjord förutom att resultat av nationella prov ställts samman. Enligt lärarna finns resultat från olika tester och utifrån dessa resultat har åtgärder vidtagits.

Officiell statistik visar att år 2010 uppnådde 100 procent av eleverna målen i ämnet svenska. Motsvarande andel år 2008 och 2009 var 92 respektive 96 procent. En jämförelse mellan flickor och pojkar visar att pojkarna genomgående uppnått målen i större utsträckning än flickorna. År 2010 hade 65 procent av Gudhemsskolans elever slutbetyget Godkänd i jämförelse med 43 procent i riket. Andelen elever med slutbetyget Väl Godkänd var 29 procent jämfört med 39 procent i riket. Andel elever med betyget Mycket väl godkänd var 5 procent jämfört med 15 procent i riket. Relationen mellan betyg på de nationella proven och slutbetyg visar att eleverna får högre betyg i ämnet svenska.

Rapport

2011-11-16

4 (18)

Dnr 40-2011:1833

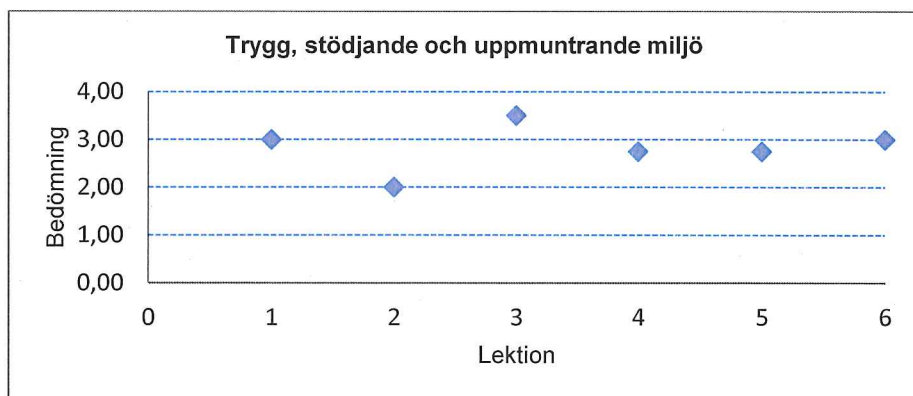
Allmänna undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
- Struktur och organisation
- Individanpassning, variation och utmaning
- Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward

Trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö**Exempel på indikatorer vid granskningen av aspekten**

- läraren skapar en positiv atmosfär
- läraren bemöter eleverna med respekt och främjar respekten mellan eleverna
- läraren har positiva förväntningar på eleverna och elevernas självförtroende
- läraren skapar motivation inför olika aktiviteter
- läraren involverar alla elever

Skolinspektionens bedömning

6 observerade lektioner redovisade i slumpmässig ordning. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4:

1=huvudsakligen svag, 2=fler svaga än starka, 3=fler starka än svaga, 4=huvudsakligen stark,

0=går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid lektionsobservationerna råder en positiv stämning och en lugn arbetsmiljö. Lektionerna börjar i tid och eleverna är på plats. De flesta instruktioner är tydliga och det finns utrymme för att få dessa förklarade. Lärarna försöker involvera alla elever även om det förekommer att elever är tysta och inaktiva eller pratar på ett störande sätt under lektionen. Eleverna tycker att deras lärare i varierande grad försöker stödja och uppmuntra alla. Lärarna är aktiva när eleverna arbetar med individuella uppgifter och försöker fånga upp elevernas frågor för att främja deras lärande. Lärarna talar till eleverna på ett positivt sätt.

Intervjuer med rektor, lärare och elever ger en bild av variation vad gäller elevernas motivation för ämnet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö* uppvisar fler starka än svaga sidor. Lärarna bör dock stödja och uppmuntra eleverna i större utsträckning.

Struktur och organisation

Exempel på indikatorer vid granskningen av aspekten

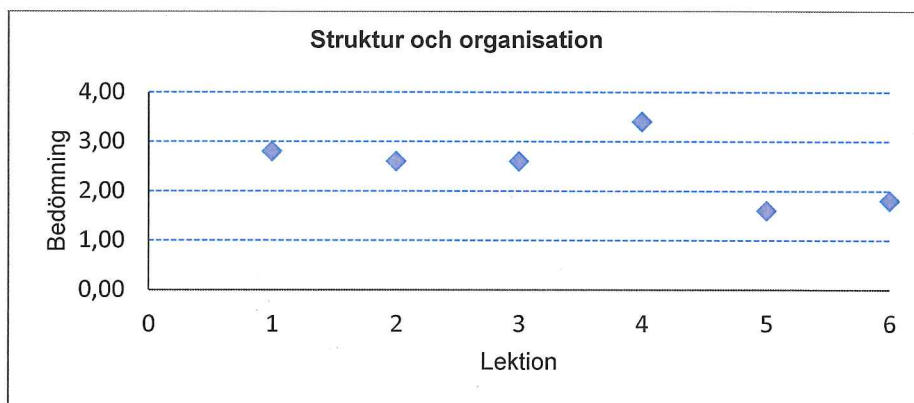
- läraren genomför en genomtänkt lektionsstart
- läraren genomför en välstrukturerad lektion
- läraren ger tydliga förklaringar och instruktioner
- läraren kontrollerar att eleverna förstått förklaringar och instruktioner
- läraren gör ett tydligt och sammanfattande lektionsslut

Rapport

2011-11-16

6 (18)

Dnr 40-2011:1833

Skolinspektionens bedömning

6 observerade lektioner redovisade i slumpmässig ordning. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4:

1=huvudsakligen svag, 2=fler svaga än starka, sidor, 3=fler starka än svaga sidor, 4=huvudsakligen stark,

0=går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

De flesta lektioner är strukturerade, med en balanserad variation av aktiviteter där eleverna är engagerade och aktiva. Lärarna presenterar vad som ska hända på lektionerna och försäkrar sig om att eleverna har förstått. Elever och lärare uppger att lärarna ibland muntligt presenterar syfte och mål i förhållande till kursplanen eller hänvisar till en lokal pedagogisk planering (LPP) för arbetsområdet.

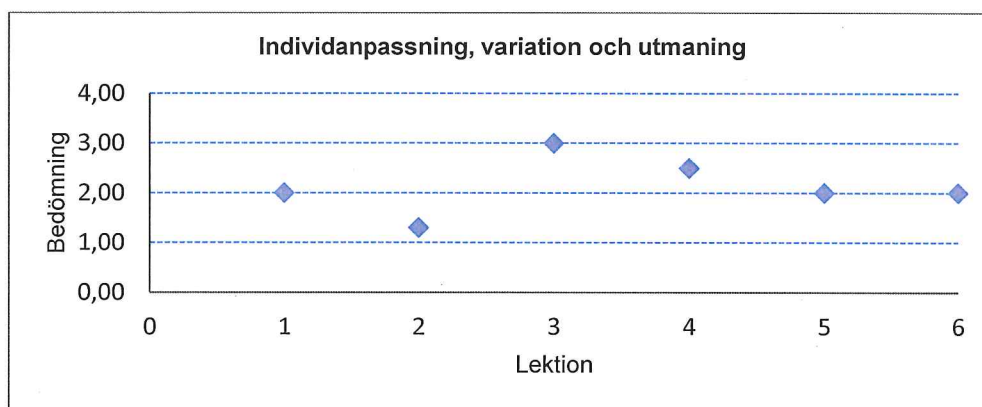
Lärarna använder sig av ett språk eleverna förstår och går runt bland eleverna för att hjälpa och stödja dem i deras arbete. Däremot ställer lärarna sällan utvecklande eller kontrollerande frågor till hela gruppen för att se om alla hänger med. Majoriteten av de observerade lektionerna visade på mestadels svagheter när det gäller att göra ett tydligt och sammanfattande lektionsslut. En sammanfattning av lektionsinnehållet eller en kort reflektion över vad eleven har lärt sig under lektionen förekom exempelvis inte. Fokus ligger på vad som ska göras och utrymme för eleverna att reflektera över sitt lärande ges inte.

Eleverna säger vid intervjuerna att en bra lektion ska vara lugn och det bör vara varierat innehåll på lektionerna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Struktur och organisation* uppvisar fler starka än svaga sidor. Lärarna vid Gudhemsskolan bör dock genomföra ett mer tydligt och sammanfattande lektionsslut där eleverna reflekterar över sitt lärande.

*Individanpassning, variation och utmaning***Exempel på indikatorer vid granskningen av aspekten**

- läraren anpassar undervisningen till elevgruppen
- läraren skapar gynnsamma förutsättningar för elevernas kognitiva utveckling genom samtalsstrukturen i klassrummet
- läraren ser till att elever med behov av särskilt stöd under lektionen får sådant

Skolinspektionens bedömning

6 observerade lektioner redovisade i slumpmässig ordning. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4:

1=huvudsakligen svag, 2=fler svaga än starka, sidor, 3=fler starka än svaga sidor, 4=huvudsakligen stark,

0=går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid lektionsobservationer konstaterar Skolinspektionen att eleverna får uppgifter som i stort sett är lika för alla elever i klassen. Vid samtal med lärare beskriver de att undervisningen i viss utsträckning är anpassad efter elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Lärarna framhåller att det är en utmaning att lyckas med detta och att de känner sig otillräckliga. Det är svårt att dels anpassa undervisningen efter elever i behov av stöd, dels ta vara på och utmana de elever som har extra goda kunskaper i vissa ämnen. Vid intervjuer med såväl lärare som elever framkommer en bild av att de duktiga eleverna inte utmanas i undervisningen.

Elever som riskerar att inte nå målen i svenska har åtgärdsprogram. Vid intervjuer säger eleverna att lärarna hjälper och stöttar eleverna om de behöver det. De särskildstödinsatser som ges för elever i behov av stöd för sin läsutveckling utvärderas inte. Skälet till detta är enligt rektor och lärare att skolan under en längre tid saknat specialpedagog.

Rapport

2011-11-16

8 (18)

Dnr 40-2011:1833

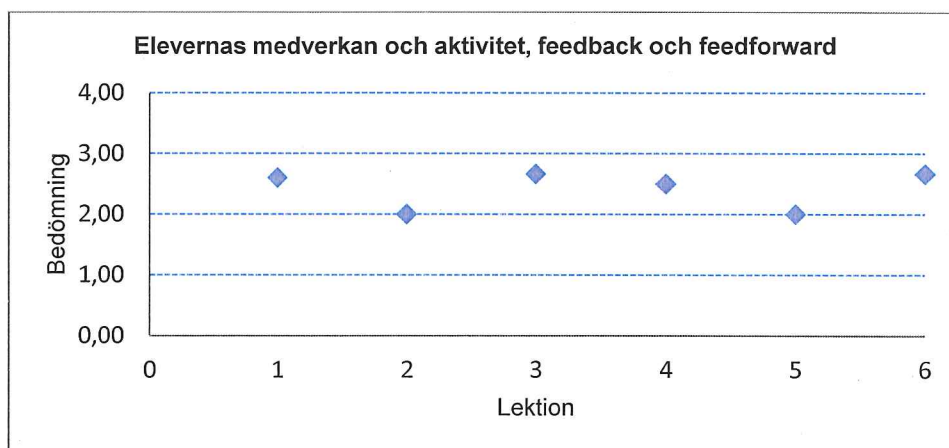
Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Är undervisningen individanpassad, varierad och ger den eleverna utmaningar*, uppvisar fler svaga än starka sidor när det gäller lärarnas förmåga att inom klassens ram variera undervisningen. De duktiga eleverna bör i större utsträckning utmanas i undervisningen.

Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward

Exempel på indikatorer vid granskningen av aspekten

- läraren involverar alla elever
- läraren ger möjligheter till inflytande och eget ansvar
- läraren skapar förutsättningar för elevernas aktivitet och engagemang
- läraren använder sig av formativ bedömning under lektionen
- läraren använder sig av formativ bedömning under lektionen
- läraren ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande

Skolinspektionens bedömning

6 observerade lektioner redovisade i slumpmässig ordning. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4:

1=huvudsakligen svag, 2=fler svaga än starka sidor, 3=fler starka än svaga sidor, 4=huvudsakligen stark,

0=går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid samtal med lärare och elever framkommer att de flesta lärare har planerat innehållet för lektionerna och eleverna har liten möjlighet att påverka upplägget. Lärarna gör lokal pedagogisk planering (LPP) som eleverna kan ta del av. Vid några lektioner får eleverna möjlighet att välja mellan olika uppgifter. Eleverna berättar att de får be-

stämman i vilken ordning de ska göra vissa uppgifter. Det finns också något exempel på att läraren ändrat innehållet efter elevernas önskemål. Eleverna berättar att det är beroende på lärare i vilken utsträckning de får vara med och påverka sitt lärande.

För att kunna eller vilja ta ansvar för sitt lärande eller ges möjlighet till inflytande över undervisningen behöver eleverna känna till målen för undervisningen. Med något undantag presenterade lärarna inga kunskapsrelaterade syften eller mål för lektionen och när de gjorde det kopplade de det inte till de nationella målen.

Observationerna visar att lärarna inte låter eleverna utvärdera lektionen. Fokus ligger på vad som ska göras och utrymme för eleverna att reflektera över sitt lärande ges inte. Konstruktiv feedback där eleverna får reda på vad de behöver utveckla för att nå målen ges sällan. Lärarna menar att de oftast ger eleverna feedback skriftligt och inte så ofta under lektionstid.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward* uppvisar fler svaga än starka sidor. Lärarna behöver förbättra arbetet med att involvera alla elever, ge dem möjlighet till inflytande och eget ansvar samt ge eleverna konstruktiv återkoppling på vad de behöver utveckla för att nå lärandemålen.

Rapport

2011-11-16

10 (18)

Dnr 40-2011:1833

Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

Skolans övergripande arbete med läsundervisning

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Rektorn ser till att det förekommer pedagogisk samverkan i syfte att stödja elevernas långsiktiga läsutveckling.
- Rektorn tar ansvar för att skolans fysiska miljö stödjer läsprocessen
- Eleverna har tillgång till skolbibliotek som används aktivt i läsundervisningen
- Rektorn utvärderar och omprövar regelbundet de särskilda stödinsatser som ges
- Rektor ger lärarna möjlighet till kompetensutveckling med inriktning mot läsprocessen
- Rektorn tar ansvar för att eleverna får det garanterade antalet undervisningstimmar i svenska som timplanen anger
- Rektorn tar ansvar för att lärarna har förutsättningar i form av läromedel, datorer, resurser osv.
- Eleverna känner till kursplanens mål, vet vad de ska kunna och vad de kan
- Läroplan och kursplan används som utgångspunkt i undervisningen
- Skolan arbetar med ämnesövergripande studier
- Lärarna utgår vid bedömning och betygssättningen i ämnet svenska från de nationella målen i kursplanen och från betygskriterierna

Enligt läroplanen bör skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet, exempelvis bibliotek, datorer, andra hjälpmedel och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper. Kursplanen i svenska uttrycker att undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva.

Rektorn uppger att hon ser till att det förekommer pedagogisk samverkan i syfte att stödja elevernas långsiktiga läsutveckling och att hon också tar ansvar för att skolans fysiska miljö stödjer läsprocessen. Vid intervjuer med lärare och elever bekräftas denna bild. Lärare påtalar behovet av kompetensutveckling i ämnet svenska. Stora kompetensinsatser har genomförts kring individuella utvecklingsplaner (IUP) och det datasystem som ska stödja dokumentationen. Sedan januari 2011 pågår en studiecirkel om att undervisa i läsförståelse.

Skolinspektionen konstaterar att systematisk uppföljning och analys av elevernas resultat inte genomförts, vilket är en förutsättning för att rektorn och lärarna ska få en bild av hur undervisningen kan stödja elevernas utveckling mot en ökad måluppfyllelse. Dessutom saknar lärare ibland tillräcklig kompetens för att undervisa i ämnet

svenska. Vid Skolinspektionens besök har skolan under en längre tid saknat specialpedagogisk kompetens, vilket enligt såväl rektorn som lärarna varit till stor nackdel för elever i behov av särskilt stöd eftersom elever inte kunnat få det stöd de har rätt till.

Enligt lärare och elever finns läromedel för ämnet svenska i tillräcklig utsträckning. Kommunen har beslutat om en IT-satsning och i avvaktan på den har utrustningen till stora delar blivit gammal, vilket bekräftas av rektorn.

Beträffande den fysiska miljön saknar skolan ett fungerande skolbibliotek. Eleverna har tidigare haft tillgång till skolbibliotek centralt i skolan. Lokalen behövdes för annat ändamål och innehåller vid Skolinspektionens besök endast en begränsad boksamling. Rektorn och lärarna betonar vikten av ett skolbibliotek eftersom elevens läsförmåga är central för hur väl eleverna lyckas med sina studieresultat.

Läroplan och kursplan används som utgångspunkt i undervisningen. Däremot diskuteras inte kursplanerna i syfte att hitta möjligheter till samverkan med övriga ämnen. Många av de texter som kan skapa motivation, förståelse och sammanhang kan hämtas från andra ämnen vilket lärarna konstaterat. De ämnesövergripande studier som hittills förekommit berör svenska och samhällsorienterande ämnen. Det finns få exempel på strukturerat ämnesövergripande arbete.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet Skolans övergripande arbete med läsundervisningen uppvisar fler svaga än starka sidor. Skolan genomför inte en systematisk uppföljning och analys av elevernas resultat för att främja en utveckling mot en ökad måluppfyllelse. Dessutom får inte elever i behov av särskilt stöd det stöd de har rätt till. Skolan behöver utveckla den fysiska miljön med exempelvis ett fungerande skolbibliotek samt utarbeta en medveten planering kring hur olika medier så som IT kan utveckla undervisningen. Ämnesövergripande undervisning förekommer i för liten omfattning.

Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

Finns exempel på

- skönlitteratur
- sakprosatexter
- texter som kombinerar ord, bild och ljud och deras dramaturgiska komponenter
- kombinationer av olika texttyper
- texter från läromedel, andra skolämnen
- texter från digitala media
- texter producerade av lärare

Rapport

2011-11-16

12 (18)

Dnr 40-2011:1833

- texter valda utifrån elevernas intressen erfarenheter och behov
- texter med autentiskt syfte som ligger bortanför elevens färdighet

Skolinspektionen bedömer

Undervisningen i svenska sker utifrån lokal pedagogisk planering (LPP) och de nationella målen för ämnet. På de lektioner som observerades var det en begränsad variation av texttyper på grund av lektionernas karaktär. Alla elever använde samma material som valts av läraren. Vid intervjuerna framkom andra texttyper som används till exempel från samhällsorienterande ämnen. Vid ett fåtal tillfällen hade andra texter exempelvis tidningsartiklar använts. Texter från internet eller texter från andra medier används också enligt både elever och lärare.

Enligt enkätundersökningen får eleverna oftast välja böcker att läsa enskilt men det är sällan som eleverna väljer texter som ska läsas gemensamt. Skolans läsundervisning sker till största delen individuellt men även gruppbaseade läroprocesser förekommer i elevernas vardag.

Eleverna uppger att de sällan läser böcker på fritiden, men däremot texter på internet. Elever och lärare uppger att datorerna inom ramen för undervisningen framför allt används för informationssökning och renskrivning av texter. Det förekommer att texter från internet eller sociala medier används genom att eleverna bloggar eller läser bloggar.

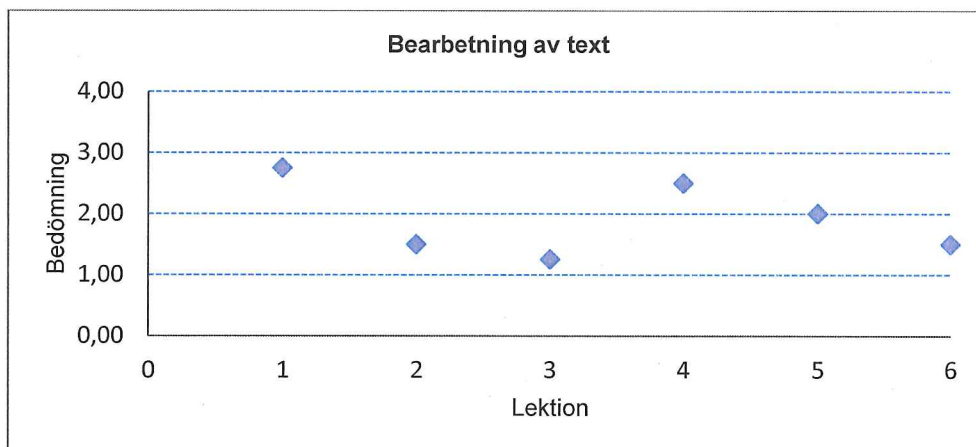
Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?* uppvisar fler starka än svaga sidor. Lärarna tar hänsyn till att dagens elever använder många olika medier för att producera och ta del av texter och budskap. Det finns utrymme att utveckla läsundervisningen för att i högre utsträckning tillvarata elevernas intressen för att på så sätt skapa motivation och läslust.

Får eleverna bearbeta de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling och förmåga att förstå, tolka och uppleva olika texttyper?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- lärarna anpassar undervisningen efter textens syfte och karaktär
- läraren ger eleverna förutsättningar att utveckla olika lässtrategier
- läraren utgår från elevernas intressen och erfarenheter
- läraren utgår från elevernas behov vid bearbetning av text

Skolinspektionens bedömning

6 observerade lektioner redovisade i slumpmässig ordning. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4:

1=huvudsakligen svag, 2=fler svaga än starka, sidor, 3=fler starka än svaga sidor, 4=huvudsakligen stark,

0=går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Texterna som användes vid lektionsobservationerna är undantagslöst valda av lärarna. Enligt elever och lärare har eleverna ibland möjligheter att välja texter. Vid lektionsobservationerna beaktades inte enskilda elevers behov. Enligt lärarna beror det på den typ av lektioner som just då genomfördes. Vid andra delar av läsundervisningen kan de, enligt dem själva, bättre utgå från enskilda elevers behov.

Enligt lärarna ser de varje elevs förutsättningar och erbjuder texter som är utvecklande för den enskilda eleven för att höja undervisningens kvalitet för alla.

Flera lektioner startades utan någon form av reflektion utifrån tidigare lektioner, texterna diskuterades inte, det gavs inget utrymme till ett flerstämmigt klassrum, dvs. gav eleverna möjlighet till att uttrycka tankar och åsikter om texter.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Får eleverna bearbeta de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling?* uppvisar fler svaga än starka sidor. Undervisningen bör utvecklas mot att i högre utsträckning ge eleverna förutsättningar att reflektera runt texten, exempelvis genom samtal.

Rapport

2011-11-16

14 (18)

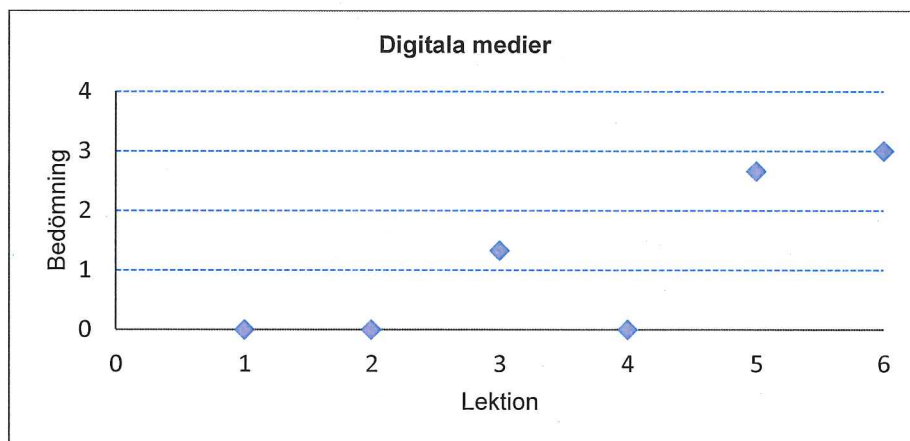
Dnr 40-2011:1833

Får eleverna arbeta med digitala textförmedlande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en kunskap om digitala mediers språk och funktion samt utvecklar förmågan att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Läraren använder sig av olika digitala medier i sin läsundervisning
- Läraren ger eleverna genom undervisningen kunskap om olika digitala medi-ers språk och funktion
- Läraren ger eleverna möjlighet att söka information via digitala medier samt ger dem verktyg för att kunna kritiskt granska internet och olika digitala me-dier

Skolinspektionens bedömning

6 observerade lektioner redovisade i slumpmässig ordning. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4:

1=huvudsakligen svag, 2=fler svaga än starka, sidor, 3=fler starka än svaga sidor, 4=huvudsakligen stark,

0=går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid de observerade lektionerna användes digital teknik i viss utsträckning trots att lärarna anser att utrustningsnivån på skolan är låg. Texter från internet eller sociala medier används ibland i läsundervisningen, enligt elever och lärare. Eleverna använder även denna typ av texter utanför skoltid. Lärarna anser att det går att använda IT som ett verktyg i läsundervisningen t. ex. använde de sig av att blogga och att läsa bloggar. Lärarna använder projektorn för att visa texter så att dessa kan diskuteras.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Får eleverna arbeta med digitala textförmedlande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en förmåga att använda informationsteknik som ett verktyg för kunskapssökande och lärande?* uppvisar fler

svaga än starka sidor, eftersom skolans standard på IT-utrustning innebär att eleverna exempelvis inte får tillräcklig undervisning om olika digitala mediers språk och funktion.

Följer skola/läraren systematiskt upp elevers läsutveckling och tas uppföljningsresultaten tillvara i utvecklingen av läsundervisningen?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Läraren/skolan följer upp elevernas förmåga att läsa förstå och tolka och bearbeta olika texttyper
- Läraren/skolan tar tillvara resultatet av uppföljningen för att förbättra läsundervisningen

För att följa upp elevernas läsförståelse används de nationella proven i årskurs 9, enligt rektorn och lärarna, samt några tester som delvis visar läsförståelsen. Resultaten sammanställs inte men vissa slutsatser dras. Ingen speciell utvärdering görs av läsundervisningen. I svenska redovisas endast resultat i nationella prov och betyg. Dessa resultat analyseras till viss del men inte utifrån ett perspektiv som innebär att den nuvarande undervisningen ifrågasätts. Samverkan med tidigare årskurser eller samplanering av elevernas kunskapsprogression genom samtliga årskurser från årskurs 1–9 sker inte. Enligt lärarna har de efterfrågat bättre verktyg för att följa upp elevernas läsförståelse.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Följer skola/läraren systematiskt upp elevers läsutveckling och tas uppföljningsresultaten tillvara i utvecklingen av läsundervisningen?* uppvisar fler svaga än starka sidor. En viss utvärdering med efterföljande analys och insatser görs men i alltför liten omfattning. De analyser och åtgärder som görs dokumenteras inte.

Rapport

2011-11-16

16 (18)

Dnr 40-2011:1833

Bakgrundsuppgifter om Gudhemsskolan

Enhet Gudhem består av tre skolor, F-3 i Torbjörntorp, F-5 i Broddetorp och F-9 i Gudhem. Denna kvalitetsgranskning avser Gudhemsskolan som ligger i Gudhem ca 1 mil utanför kommunens centralort, Falköping. Gudhemsskolan är indelad i fyra arbetslag F-5 med var sin fritidsavdelning och ett 6-9 lag. Organisationens innebär att det finns ett samråd med representanter från alla arbetslag, rektor och fritidshemmen. De träffas en gång per vecka för att stämma av arbetet och de olika utvecklingsprocesserna. Skolans elevhälsoteam består av rektor, skolsköterska, kurator och en nyanställd specialpedagog. Vid Gudhemsskolan undervisar lärare i ämnet svenska trots att de saknar tillräcklig utbildning för ämnen. Antal elever vid Gudhemsskolan är 213.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens ämnesgranskningar är att belysa och bedöma om undervisningen överensstämmer med läroplanens och kursplanernas mål och riktlinjer och om undervisningen bedrivs på ett effektivt sätt, det vill säga bidrar till att elevernas kunskaper utvecklas så långt som möjligt inom ramen för givna mål.

I denna granskning riktas särskilt fokus mot kvaliteten i läsundervisningen i ämnet svenska och hur skolorna följer upp och utvecklar elevernas läsförmåga och läsförståelse under grundskolans avslutande årskurser. Enligt flera forskare finns det ett klart samband mellan betyg som elever i de senare åren i grundskolan får och elevernas läsförmåga vilket gör detta angeläget. I granskningen är mer preciserat följande frågeställningar centrala:

Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?

Får eleverna bearbeta de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling och förmåga att förstå, tolka och uppleva olika texttyper?

Får eleverna arbeta med digitala textförmedlande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en kunskap om digitala mediers språk och funktion samt utvecklar förmågan att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap?

Följer skolan systematiskt upp elevers läsutveckling och tas uppföljningsresultaten tillvara i utvecklingen av läsundervisningen?

Utöver ovanstående frågeställningar granskas även allmänna undervisningskvaliteter, genom att följande aspekter belyses:

Struktur och organisation

Individanpassning, variation och utmaning

Trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward

Metod och material

Valet av metoder utgår från det övergripande syftet med ämnesgranskningar och den aktuella granskningens frågeställningar samt aspekter på allmänna undervisningskvaliteter. De observationsscheman, elevenkäter och intervjuguider som behandlas utarbetas med utgångspunkt från forskning om läsundervisning, den gällande läroplanen och kursplanen för svenska. Nedan beskrivs de metoder som kompletterar och förstärker varandra för att besvara projektets frågeställningar.

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med läsundervisning i ämnet svenska. Resultat från elevernas nationella ämnesprov i läsförståelse och betygsresultat i ämnet svenska, lärarnas utbildning och kompetensutveckling, hur skolan arbetar utifrån styrdokumentet när det gäller läsundervisning, vilka textmaterial skolan använder sig av samt hur man systematiskt arbetar med att följa upp, utvärdera och utveckla läsundervisningen undersöks genom dokumentstudier. Dokumentstudierna förbereder även inspektörerna för skolbesöket och ger underlag för att ställa frågor.

Genom strukturerade lektionsobservationer granskas undervisningens kvalitet när det gäller arbetet med läsundervisning samt allmänna undervisningskvaliteter. Klassrumsobservationer är en viktig metod för att kunna se samspelet mellan lärare, elev och lektionens innehåll. Observationerna ger underlag för att besvara projektets frågeställningar men också hur läroplanens och kursplanens mål och riktlinjer avspeglas i undervisningen. Det finns en risk att inspektörerna under klassrumsobservationerna inte kommer att se någon läsundervisning. För att undvika detta informeras skolorna om syftet med granskningen och de centrala frågeställningarna. Skolan och lärarna får då möjlighet att förbereda sig för granskningen så att inspektörerna får en möjlighet att se hur skolan arbetar med läsundervisning. En möjlighet är att inspektörerna får se en undervisning som i normalfallet inte bedrivs. Skulle undervisningen visa sig ha en hög kvalitet har en del av syftet med granskningen uppnåtts. Bedrivs det däremot inte någon läsundervisning är det viktigt att de allmändidaktiska inslagen i undervisningen observeras och bedöms genom att allmänna undervisningskvaliteter granskas.

Rapport

2011-11-16

18 (18)

Dnr 40-2011:1833

Läraren ska i förväg ge observatörerna en lektionsplanering samt uppgifter om elevsammansättningen i klassen. Under lektionsobservationerna värderas ett antal kriterier som kan anses vara positiva exempel av en aspekt av läsundervisning. Detta görs i ett observationsschema som innehåller många olika aspekter av läsundervisningen och av allmänna undervisningskvaliteter. Observationerna av hela lektioner utförs av två inspektörer som under lektionen för löpande anteckningar. I direkt anslutning till lektionen fyller inspektörerna enskilt i sina observationsscheman. Därefter diskuterar de sina bedömningar och sammanställer detta i ett gemensamt observationsschema. I samband med klassrumsobservationerna intervjuas undervisande läraren kort före och efter lektionen utifrån en frågeguide. Observationerna är också vara ett underlag för elev- och lärarintervjuerna.

Intervjuer med elever, lärare och rektor ger tillsammans med övriga metoder en helhetsbild av läsundervisningen i skolan av de faktorer som kan ha betydelse för lärandet. Frågor om lässtrategier, läsmiljöer, anpassning av läsundervisningen, lärarnas kompetens och erfarenhet samt hur skolan systematiskt utvecklar läsundervisningen är viktiga för att komplettera det man sett i undervisningen och i dokumenten. Såväl elever som lärare och rektor kommer att, vid intervjuerna, få besvara frågor utifrån ett frågeformulär. Samtliga lärare som undervisar elever i årskurserna 7–9 i ämnet svenska på aktuell skola intervjuas. Om det finns speciella ämnesansvariga i ämnet så som specialpedagoger eller motsvarande ansvariga för stöd kommer även de att intervjuas. Elever till intervjuerna väljs ut från alla klasser i respektive årskurser. Både pojkar och flickor, samt elever med svensk respektive utländsk bakgrund, ska ingå. Medverkan är dock frivillig.

Elevenkäter ska ses som en metod att få kompletterande svar på de centrala frågeställningarna. Enkäterna kan ge exempel på vilka texter eleverna får ta del av, om eleverna får läsa texter utifrån erfarenhet, intresse och behov samt om eleverna har tillgång till texter genom olika medier. Dessutom kan det ge en bild av om svaren skiljer sig åt mellan pojkar och flickor. Elevenkäten genomförs bland en slumpvis uttagen klass/grupp elever födda 1996 i varje skola vilka deltagit i någon av de observerade lektionerna. Enkäter till lärare och rektor används inte. Istället får rektorn och lärarna ett antal frågor i förväg utifrån de centrala frågeställningarna för att kunna förbereda sig inför intervjun.

Fakta och frågor till undervisande lärare inför och efter lektionen

Skola:		Lärare:	M/K
Kommun:		Eventuell resurslärare:	J/ N
Lektion:	Lektionens längd:	Läraryrkesutbildning:	J/ N
Årskurs:		Lärarerfarenhet (år):	
Lektionens mål/syfte (koppling till kursplanemål):		Ämnesutbildning i svenska	J/ N
		Kompetensutveckling inom ämnet under de senaste två åren	J/ N
		Åldersblandad grupp:	J/ N
		Antal elever i klassen	...
Lektionens kontext (del i tema etc.):		Antal närvarande elever	...
		Finns det elever som riskerar att inte nå målen	J/ N
Planerade aktiviteter och material:		Antal elever med åtgärdsprogram/anpassningar	...
		Antal elever med annat modersmål än svenska	...
Har lektionsplaneringen ändrats inför vårt besök?			
Var det en typisk lektion?			
Vilka tankar har du kring lektionens innehåll och form i efterhand?			
Ser du behov av ett annat lektionsupplägg i något avseende?			
Inspektörernas namn:			

Gruppsammansättning

Hur stor del av lektionen, i procent, används till följande aktiviteter

(Eftersträva att procenttalet blir 100 %)

Gruppfördelning		Procent av lektionstiden
A	Undervisning i helklass (t.ex. genomgång av läraren, lärarledd diskussion, klassdiskussion)	... %
B	Eleverna arbetar parvis eller i smågrupper	... %
D	Eleverna arbetar individuellt	... %

Kursplanefokus

Vilka är lektionens viktigaste fokusområden? Hur många procent av lektionstiden fokuserar på nedanstående kursplaneområden?

(Summan av alla procentsatser får överstiga 100 % eftersom de kan gå i varandra)

Lektionens innehåll		Kursplane-fokus	Procent av lektionstiden
A	Läsa och skriva	☐	
B	Tala, lyssna och samtala	☐	
C	Berättande texter och sakprosatexter	☐	
D	Språkbruk	☐	
E	Informationssökning och källkritik	☐	
	Annat innehåll. Exempel: ...		

Effektiv tid

Hur stor andel av den totala lektionstiden ägnades åt följande:

A	Upprätthålla ordningen (dvs. förlorad tid vid disciplinära problem)	_____ %
B	Organisation (dvs. otydliga instruktioner som måste repeteras, förlorad tid vid utdelning av material, övergångar mellan lektioner, övergångar mellan lektionsinslag) eller administration (närvarokontroll, allmän skolinfo etc.)	_____ %
C	Effektiv undervisningstid	_____ %
D	Kunskapsuppföljning i form av skriftliga prov eller tester (ingår i effektiv undervisningstid – här anges dock andel av den totala lektionstiden)	_____ %

A. Undervisningens allmänna kvaliteter

1= huvudsakligen svagt

2= fler svaga än starka sidor

3= fler starka än svaga sidor

4= huvudsakligen starkt

0= går inte att värdera, inte relevant

i sammanhanget

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
A 1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö Sammanfattande bedömning:	1	... skapar en positiv atmosfär		a) ... talar till eleverna på ett positivt sätt b) ... visar värme och empati mot alla elever c) ... skapar ett tillåtande klimat och ser till att eleverna känner sig trygga d) ... ser till att eleverna vågar ta risker och göra försök misstag se som tillfällen till lärande
	2	... bemöter eleverna med respekt och främjar respekt mellan eleverna		a) ... lyssnar på vad eleverna har att säga, låter eleverna tala till punkt b) ... bemöter elevernas åsikter med intresse, allvar och respekt och tar det som utgångspunkt för att utveckla gemensam kunskap c) ... uppmuntrar eleverna att lyssna på varandras åsikter med intresse, allvar och respekt d) ... ingriper vid nedsättande uttryck mellan elever, negativa kommentarer, suckar, blickar etc.
	3	... har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självtillit		a) ... ger konstruktiv feedback på elevernas inspel och ansträngningar b) ... uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa och att pröva sina upplevda gränser c) ... visar positiva förväntningar på elevernas förmåga d) ... värdesätter och visar respekt för alla elevers arbetsinsatser
	4	... skapar motivation inför olika aktiviteter		a) ... bidrar till positiva förväntningar, nyfikenhet, handlingsberedskap hos eleverna b) ... använder gester, mimik, illustrerande bilder eller anknyter till annat för att engagera eleverna

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
A 2. Struktur och organisation	5	... genomför en genomtänkt lektionsstart		a) ... välkomnar eleverna och gör en tydlig lektionsstart b) ... presenterar aktiviteterna som ska ske under lektionen c) ... anger syftet med aktiviteterna och lärandemålen för lektionen d) ... sätter in lektionen i ett större sammanhang, gör en koppling till tidigare lektioner eller till andra ämnesområden

Sammanfattande bedömning:	6	... genomför en välstrukturerad lektion		a) ... ger lektionen ett logiskt flöde där uppgifter tydligt hör ihop med inledande genomgångar och lärandemål b) ... säkerställer tillräcklig variation mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet
	7	... ger tydliga förklaringar och instruktioner		a) ... förklarar hur enskilda moment och uppgifter hör ihop med lektionens lärandemål b) ... skapar tydliga strukturer för såväl enskilt arbete som grupparbeten c) ... använder ett språk eleverna förstår och som inte skapar förvirring bland eleverna d) ... använder olika hjälpmedel och exempel från vardagslivet för att förtydliga
	8	... kontrollerar att eleverna förstått förklaringar och instruktioner		a) ... ställer utvecklande frågor för att få en bild av elevernas förståelse b) ... låter någon elev inför hela klassen eller elever gruppvis summera kontentan c) ... går runt bland eleverna/grupperna för att fånga upp deras förståelse
	9	... gör ett tydligt och sammanfattande lektionsslut		a) ... avslutar lektionen på ett planerat sätt b) ... gör en sammanfattning av lektionsinnehållet c) ... gör en anknytning till nästa lektion eller något annat relevant sammanhang

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
A 3. Individanpassning, variation och utmaning	10	... anpassar undervisning till elevgruppen		a) ... ger förklaringar och instruktioner på ett konstruktivt och ändamålsenligt sätt utifrån elevernas behov b) ... ser till att eleverna får uppgifter som är utmanande inom deras "närmaste utvecklingszon" c) ... ger möjlighet för elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås att arbeta med mer utmanande uppgifter eller med fördjupande material d) ... ger relevant material till enskilda elever med lägre prestationsnivå eller långsammare inlärningstakt
	11	... skapar gynnsamma förutsättningar för elevernas kognitiva utveckling genom samtalsstrukturen i klassrummet		a) ... ställer öppna frågor där svaret inte är givet b) ... hjälper eleverna att utveckla sina utsagor med hjälp av uppföljande frågor c) ... använder sig undantagsvis av korta kontrollfrågor eller fråga-svarsmönster (dvs. mönster som inte gynnar elevernas förståelse eller kunskapsutveckling)

	12	... ser till att elever med behov av särskilt stöd under lektionen får sådant		a) ... ser till att det inte är någon osäkerhet om när och hur eleverna kan få hjälp med sitt arbete under lektionen b) ... ger elever som behöver det, möjlighet att träna extra, förbereda eller efterarbeta c) ... ger eleverna tillgång till de hjälpmedel de behöver
--	----	---	--	---

Observera att de goda exemplen utgår från eleverna i delen A4.

Elevernas aktivitet speglar lektionens kvalitet.

Indikator: Läraren...			Värde	Goda exempel: Eleverna...
A4 Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward	13	... involverar alla elever		a) ... får möjlighet att svara på frågor, lämna synpunkter och komma med förslag b) ... får möjlighet att bidra med egna erfarenheter och reflektioner c) ... ges talutrymme även om de tillhör de sk "tysta" eleverna d) ... ges möjligheter att reflektera, i grupp eller enskilt, innan de ger svar på en fråga
	14	... ger eleverna möjligheter till inflytande och eget ansvar		a) ... elevernas frågor och uttryckta intressen bemöts med lyhördhet från lärarens sida och tillåts styra undervisningens innehåll b) ... ges möjlighet att planera det egna arbetet c) ... ges möjlighet att välja bland uppgifter med olika innehåll inom det aktuella kunskapsområdet d) ... ges möjlighet att använda olika arbetssätt
	15	... skapar förutsättningar för elevernas aktivitet och engagemang		a) ... är uppmärksamma och engagerade b) ... ställer frågor, svarar på frågor c) ... lyssnar aktivt på lärarens genomgång eller andra elevers redovisningar d) ... bidrar med kunskaper och reflektioner som uppmärksammas och används e) ... arbetar med enskilda uppgifter på ett koncentrerat sätt f) ... tar aktiv del i gruppaktiviteter och har strukturer för detta
	16	... använder sig av formativ bedömning under lektionen		a) ... får konstruktiv och uppgiftsorienterad feedback b) ... får en guidning i vad som behöver utvecklas för att nå lärandemålen
Sammanfattande bedömning:				

	17	... ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande		a) ... får samtala med läraren och andra elever om lärandet i undervisningen b) ... får samtala med läraren och andra elever om arbetsprocesserna a) ... får själva reflektera över och utvärdera sitt lärande
--	----	--	--	--

B. Ämnesspecifika kvaliteter

1. Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?

B.1. Vilka av följande texter används under lektionen?		Inspektörens kommentarer
Skönlitteratur för ungdomar och vuxna (kursplanen i svenska 2011)		
Sakprosatexter. Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, vetenskapliga texter, arbetsbeskrivningar och blogginlägg (kursplanen i svenska 2011)		
Texter som kombinerar ord, bild och ljud och deras dramaturgiska komponenter, till exempel tv-serier, teaterföreställningar och webbtexter (kursplanen i svenska 2011)		
Kombination av olika texttyper, till exempel informerande texter med inslag av argumentation (kursplanen i svenska 2011)		
Texter från läroböcker		
Texter från andra skolämnen		
Texter från eller via olika digitala medier		
Elevproducerade texter		
Lärarproducerade texter		
Texter valda utifrån elevernas intressen, erfarenheter och behov. Exempelvis hämtade från populärkultur eller fritidsintressen.		
Texter med ett autentiskt syfte som ligger bortanför elevens färdighet		
Andra exempel:		

2. Får eleverna bearbeta/arbete med de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling och förmåga att förstå, tolka och uppleva olika texttyper?

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
B.2. Bearbetning	1	... anpassar undervisningen efter textens syfte och karaktär		a) ... ger texten ett sammanhang b) ... ger texten ett sammanhang genom olika gestaltungsformer exempelvis, bilder, film, drama etc. c) ... går i förväg igenom innehållet i texten i helklass eller i smågrupper d) ... går igenom textens syfte, struktur och mottagare e) ... går igenom nya ord som kommer att finnas i texten och eleverna får arbeta med dessa på olika sätt. f) ... ger eleverna både öppna och slutna frågeställningar som ansluter till innehållet i texten. g) ... skapar ett flerstämmigt klassrum, dvs. ger eleverna möjlighet till att uttrycka tankar, åsikter om texterna h) ... låter eleverna reflektera över och jämföra det de läst med andra saker de upplevt eller läst om i andra sammanhang i) ... använder texten som en del i ett ämnesövergripande arbete j) ... ger eleverna möjlighet att vara produktiva i relation till texten

Sammanfattande bedömning:	2	... ger eleverna förutsättningar att utveckla lässtrategier		a) ... ger eleverna möjlighet att utforska olika sätt att läsa texter, olika lässtrategier (översikts-, sök- samt djupläsning) samt diskutera fördelar och nackdelar med dem Andra exempel: _____ b) ... ser till att eleverna diskuterar och beskriver varför en text är bra eller dålig, lätt eller svår att läsa osv. utifrån någon eller alla av aspekterna form, funktion och innehåll c) ... ser till att eleverna är medvetna om ämnesspråk och textgenrer i olika ämnen (t.ex. berättande, argumenterande, instruerande, beskrivande och utredande) d) ... ger eleverna möjlighet till olika lässituationer, läraren läser högt, eleverna läser högt, tystläsning, eleverna läser i grupper etc. e) ... läsundervisningen främjar den kommunikativa förmågan
	3	... utgår från elevernas intressen och erfarenheter		a) ... beaktar elevernas olika intressen och erfarenheter b) ... väcker nyfikenhet/skapar motivation för att läsa texten utifrån elevernas intressen och erfarenheter c) ... förser eleverna med texter som eleverna kan relatera till verkliga livet (populärkultur, fritidsintressen) Exempel:
	4	... utgår från elevernas behov vid bearbetning av text		a) ... ser till att elever har tillgång till stor variation av uppgifter utifrån elevens utvecklingsnivå b) ... anpassar moment i texten till olika elevers sätt att lära c) ... tillhandahåller olika verktyg för att stödja läsprocessen och minska uppgiftens komplexitet. Exempelvis ljudband (kombinerar läsa och lyssna), drama, rollspel, film, video samt bildstudium Andra exempel: d) ... gör särskilda insatser för elever som behöver mer hjälp e) ... utmanar eleverna

3. Får eleverna arbeta med digitala textförmedlande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en kunskap om digitala mediers språk och funktion samt tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap?

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
B.3. Digitala medier	5	... använder sig av olika digitala medier i sin läsundervisning		a) ... ger eleverna möjlighet att söka information via olika media b) ... ger eleverna möjlighet att bearbeta text hämtad från olika media c) ... ger eleverna möjlighet att bearbeta text med hjälp av olika media d) ... ger eleverna möjlighet att välja ut texter utifrån olika medier e) ... ger eleverna möjlighet till att uttrycka tankar, åsikter, där det finns en sändare och mottagare genom olika medier (chat, bild, drama, film, musik etc.) f) ... ger eleverna möjlighet till att kritiskt granska och värdera olika källor och budskap g) ... arbetar med ovanstående i ett dialogiskt klassrum h) ... gör ovanstående i samarbete med andra ämnen
	6	... ger eleverna genom undervisningen kunskap om olika digitala mediers språk och funktion		a) ... går igenom olika mediers språk och hur de påverkar oss b) ... ser till att eleverna är medvetna om vilken funktion de olika medierna har
	7	... ger genom undervisningen eleverna möjlighet att söka information samt verktyg för hur de kritiskt ska kunna granska olika medier		a) ... ger eleverna verktyg för att kritiskt kunna granska och värdera olika källor och budskap. b) Eleverna får lära eleverna sig (eller öva på?) hur man söker information i digitala medier c) Eleverna får lära sig (eller öva på?) att sovra i stora informationsmängder d) Eleverna får lära sig att pröva källors tillförlitlighet.

Sammanfattande bedömning:

C. Användning av IT-verktyg i undervisningen

1. Vilka typer av IT-verktyg används under lektionen?

Sätt ett kryss i JA-kolumnen om angivet verktyg används under lektionen. Notera att begreppet "IT-verktyg" används om såväl teknisk utrustning som programvaror eller viss användning av sådan. Ange under "kommentarer" om verktyget finns i klassrummet/undervisningslokalen utan att användas.

C 1. Vilken typ av IT-verktyg används under lektionen?	JA	Inspektörens kommentarer
Dator (ange i kommentarfältet om det är fråga om <u>1 dator per elev; 1 dator delas på flera elever; endast 1 dator används i klassrummet</u>)		
Interaktiv skrivtavla (t.ex. Smartboard)		
Dataprojektor		
Läsplattor (t.ex. avsedda för läsning av e-böcker)		
Pekplatta/surfplatta, smartphone, mobiltelefon		
Digitalkamera (stillbilda- och/eller filmkamera)		
GPS-enhet		
Mail, chat, sociala nätverk		
Övriga Internetjänster		
Data- eller TV-spel		
Pedagogiska applikationer (digitala lärresurser särskilt utformade för att användas i undervisning)		
E-böcker		
Annat, vad:		

2. Vad används IT-verktygen till?

Sätt ett kryss i JA-kolumnen om angivet användningsområde förekommer under lektionen. Notera att begreppet "Information" nedan används som en övergripande term för till exempel text eller bild – allt det innehåll som hanteras under lektionen. Alternativen är inte ömsesidigt uteslutande. Förtydliga gärna med en kommentar.

C 2. Vad används IT-verktygen till?	JA	Inspektörens kommentarer
Elever <i>presenterar</i> information – t.ex. text, bilder, ljud, visualiseringar.		

Elever <i>tar del av</i> information (läsa, titta, lyssna) – t.ex. text, bilder, ljud, visualiseringar – på egen hand eller som presenteras av läraren/annan		
Elever <i>skapar</i> information (till exempel texter, bilder, filmer eller ljudfiler)		
Elever <i>bearbetar</i> information (till exempel strukturerar, redigerar, kommenterar, mäter, analyserar, gör beräkningar)		
Elever <i>söker</i> information på internet eller i någon annan samling av data (t.ex. en databas som bibliotekskatalogen)		
Elever <i>delar, sprider, publicerar</i> information (gör informationen tillgänglig för andra genom att till exempel lägga ut den på internet)		
Elever <i>ger eller tar emot feedback eller gör egenbedömning</i> , t.ex. kommenterar eget eller andras arbete		
Elever <i>använder pedagogiska applikationer för ämnesrelaterade övningar</i> inriktade på färdighetsträning, inlärnin g av fakta eller fördjupad förståelse (t.ex. simuleringsprogram, språkprogram etc.)		
<i>Annat, vad:</i>		

Obs! Bedömningarna nedan ska relateras till **de situationer och moment där någon form av IT-verktyg används. Om inga IT-verktyg används under lektionen anges värdet 0 för samtliga indikatorer.** I övrigt görs värderingen enligt samma skala som används i värderingen av de allmänna och ämnesspecifika undervisningskvaliteterna. (Vi har valt att inte följa It-projektets värderingsskala utan den skala vi startade projektet med, se sidan 4).

3. Används IT-verktyg på ett sätt som stödjer elevernas lärande?

Indikator: Användningen av IT-verktyg			Värde	Goda exempel: Eleverna
C 3. Stöd i lärandet	1	... tydliggör lektionsinnehållet		... ges möjlighet att ta till sig och förstå innehållet på olika sätt. ... får genom visualiseringar eller kombination av text, ljud och bild möjlighet till en djupare förståelse. ... får möjlighet att öva på svåra moment. ... får möta innehållet i olika kontexter.
	2	... underlättar individanpassning av undervisningen		... får möjlighet att arbeta i sin egen takt. ... får möjlighet att välja olika svårighetsgrad på uppgifterna. ... får möjlighet att välja uppgifter utifrån intresse. ... får möjlighet att välja mellan olika arbetssätt.

Sammanfattande bedömning:	3	... främjar elevernas motivation och engagemang		... arbetar aktivt med sina uppgifter. ... kommer med egna idéer om arbetssätt och innehåll. ... får tillfälle att använda sina olika förmågor och kunskaper. ... får möjlighet att utgå från eller dra nytta av sina egna erfarenheter.
	4	... främjar elevernas delaktighet och samarbete		... har möjlighet att visa sina kunskaper och förmågor på sätt som passar den enskilda eleven (muntligt, skriftligt, demonstration, film, Internet etc.). ... delar spontant med sig av egen och tar del av andras kunskap och idéer. ... har möjlighet att ta egna initiativ och hitta egna lösningar. ... samarbetar för att lösa uppgifter.
	5	... främjar kommunikation och återkoppling		... får direkt återkoppling på det de gör. ... kommunicerar med varandra och med läraren kring innehållet och arbetsuppgifterna. ... utbyter feedback elever och elever-lärare emellan. ... får möjlighet att kommunicera kring sitt arbete även med världen utanför klassrummet.
Kommentar:				

4. Används IT-verktyg på ett sätt som stödjer utvecklingen av elevernas digitala kompetens?

Indikator: I samband med användningen av IT-verktyg får eleverna		Värde	Goda exempel: Läraren uppmärksammar eleverna på
C 4. Stöd i utvecklingen av digital kompetens	6	... kunskap om strategier och verktyg för informationssökning	... olika tillvägagångssätt för att leta information genom Internet. ... skillnaderna mellan olika typer av information (subjektiva påståenden, vetenskapliga rön, debattinlägg, samhällsinformation etc.). ... att information kan ha olika relevans i olika sammanhang.

	7	... stöd att utveckla ett kritiskt förhållningssätt		... att man bör fundera på var informationen kommer från och vem som har skapat den. ... att man bör fundera över i vilket syfte informationen har skapats och spridits. ... att man bör undersöka om det finns alternativa åsikter om/beskrivningar av den information som presenteras.
	8	... reflektera över etik och förhållningssätt på Internet och i övrig användning av informationsteknik		... att lagar och regler gäller även för det man gör på Internet, med sin mobiltelefon etc. ... problematiken kring yttrandefrihet eller förtal och hets mot folkgrupp. ... problematiken kring upphovsrätt. ... konsekvenserna av kränkningar på Internet/via mobiltelefon (t.ex. ökad spridning och vad det kan innebära för den drabbade).
	9	... reflektera över frågor som rör informationssäkerhet		... vikten av att spara sin information på ett säkert sätt (t.ex. göra backup, skydda med lösenord). ... vikten av att skydda lösenord. ... att man måste vara försiktig med att publicera privata uppgifter på Internet. ... att det man gör på Internet kan spåras.
	10	... kunskap om teknikens användningsområden, risker och möjligheter		... hur man använder verktyget i den aktuella situationen. ... verktygets andra möjliga användningsområden. ... eventuella risker och svårigheter med det verktyg som används.
Sammanfattande bedömning:				
Kommentar:				